

**Zápis z obhajoby dizertační práce Mgr. Závěše Šumana „Konceptualizace *mores* v dramatickém básnictví. Studie o poetice francouzské tragédie v 17. století“ konané dne 27. června 2013**

Zúčastnili se: doc. Eva Voldřichová Beránková Ph.D., doc. PhDr. Aleš Pohorský, Csc., doc. PhDr. Václav Jamek, prof. Petr Kyloušek, doc. PhDr. Jiří Pelán Ph.D. (členové komise)

PhDr. Catherine Ébert-Zeminová Ph.D., PhDr. Renáta Listíková, Dr.

**1. Předsedkyně komise doc. Eva Voldřichová Beránková Ph.D.** představila kandidáta přítomným. **Vedoucí práce, doc. PhDr. Aleš Pohorský, Csc.,** představil kandidátovu badatelskou činnost, jak ji mohl sledovat, a upozornil na jeho soustavný a dlouhodobý zájem o raně novověkou problematiku.

**2. Kandidát seznámil přítomné se svou dizertační prací.** Rekapituloval současný stav bádání, který v pohledu na francouzskou tragédii 17. století zdůrazňuje především linii dějovou. Šumanova práce, volící perspektivu povahokresby, dokládá, že ačkoli dosud byla tato linie dosud upozadována, představuje v rámci dramatického zobrazení velmi komplexní prvek. Šumanova práce volí endogenní přístup: opírá se především o dobovou teorii (Chapelain, La Mesnardière, Corneille, Saint-Évremond), kterou pak konfrontuje s autorskou tvorbou (především Corneille a Racine), a programově se vyhýbá apriorním kategoriím (barokní versus klasicistní). Pro tento raně novověký kontext zdůrazňuje Šuman na jedné straně zásadní důležitost klasických poetik (Aristotelova *Poetika*, Horatiovo *Umění básnické*) a prací italských teoretiků 16. století, na straně druhé však hned zkraje avizuje, že nepůjde ani tolik o to, co konkrétně autoři 17. století přejímali, ale spíše se musíme ptát za jakým účelem (v této souvislosti jsou zajímavé odkazy teoretiků 17. stol. na vkus a očekávání publika). Pro celou práci je charakteristický právě citlivý filologický přístup a na detail zaměřená analýza textu; jejím cílem není izolovaně „zhodnotit“ jednotlivé dramatické kategorie, ale naopak postihnout mnohost konfiguračních možností, jak se s ní v dramatu 17. století setkáváme. V souvislosti s Corneillovými *Rozpravami* upozorňuje Šuman právě na jejich nedogmatický a neautoritativní charakter – odporující vžitě a slepě tradované představě o pevně daných apriorních pravidlech, na nichž se „klasicistní“ drama zakládá – a problematiku výstavby dramatu ilustruje odkazem na Mathesiovu představu o jazykové normě vytvářející „pružnou stabilitu“: Corneille např. zpochybňuje výlučnost soucitu a strachu coby hybatelů aristotelské katarze a přichází s novou kategorií *admiration* (úžas).

Význam povahokresby tedy vyvstává nejlépe v rámci celku. Práce se zaměřuje na povahokresbu v souvislosti s dějem (zde jde především o otázku věrohodnosti, viz Chapelainovy připomínky ke Corneillovu *Cidovi* a Corneillův argument „důsledné nedůslednosti“, který má oporu v Aristotelovi); dále na povahokresbu v souvislosti s myšlenkovou stránkou (především teoretické příspěvky d'Aubignakovy, pokud jde o Corneille, a také Corneillova argumentace proti dobovým tezím o morální škodlivosti divadla); v neposlední řadě na povahokresbu v souvislosti s přiměřeností (*bienséance*) (práce analyzuje rozpětí tohoto požadavku od Chapelaina k Boileauovi a upozorňuje na jeho velmi široký a variabilní záběr; v souvislosti s problémy, které postižení kategorie přiměřenosti přináší, vznáší práce otázku, zda je právě tato kategorie v obecné rovině tak klíčová, jak se obecně soudí).

**3.** Oponenti přednesli závěry svých posudků. Prof. Petr Kyloušek vyzdvihl kandidátovu neobyčejnou poučenost jak filologickou, tak s ohledem na prostudovanou sekundární literaturu. Velmi ocenil zvolený úhel pohledu (povahokresba, endogenní přístup), který invenčně a plodně doplňuje dosavadní bádání a zároveň v mnoha bodech otevírá diskusi. Oponent vyzdvihl skutečnost, že Šuman svou práci napsal česky: dizertace nabízí šťastně a citlivě volené české ekvivalenty poetologických termínů a kategorií. Prof. Kyloušek nakonec označil Šumanovu práci za „jednu z nejlepších, které měl čest posuzovat“. Doc. PhDr. Jiří Pelán Ph.D. upozornil na skutečnost, že Šumanova práce je v českém kontextu doslova pionýrská (srovnatelná co do šíře záběru jen Kopalova habilitační práce z 20. let). „Základní přínos Šumanovy práce tkví v tom, že ukazuje, jak nosné byly tyto aristotelské a pseudoaristotelské pojmy a jak subtilní promyšlení estetických kritérií dokázaly iniciovat.“ V této souvislosti oponent oceňuje především zevrubnou analýzu Corneillových *Rozprav*, jež ukazuje, že „aristotelské požadavky [...] jsou tu vyvázány z morální perspektivy a nahlédnuty jako doporučení estetické povahy [...]. Že pozice Corneillova je značně původní a v dobovém kontextu polemická, dokládá Šuman srovnáním s pozicemi La Mesnardiera, který tíhne právě k tomu, chápat aristotelské atributy jako morální kritéria.“ Také doc. Pelán práci označil jako nadstandardní a vyjádřil naději, že brzy také vyjde tiskem.

**4.** Oponenti zásadnější námitky nevznesli. Kandidát reagoval na doplnění týkající se pravopisu a skloňování některých řeckých či latinských výrazů a jmen. Následná diskuse se nesla nad rámec předkládané práce a týkala se otázek přístupu v bádání (linie dějová versus linie charakterová; limity endogenního přístupu), dále problematiky mísení žánrů (*Cid* vnímaný současníky jako tragikomedie) a prolínání, resp. paralelní existence kategorií obecně vnímaných jako barokní a jako klasicistní (Chapelainova předmluva k překladu Mariniho *Adonise*). V souvislosti s posledním jmenovaným okruhem kandidát zdůraznil primát žánru: některých žánrů se proměny dobové poetiky nedotýkají a pojmy jako „baroko“ či „klasicismus“ pak problematiku spíše zatemňují.

**5.** Komise navrhla udělit titul Ph.D.

V Praze 28. června 2013 zapsala Eva Blinková Pelánová Ph.D.